

December 4, 1973

**Note of Conversation between Richard Nixon and
Comrade Nicolae Ceausescu**

Citation:

"Note of Conversation between Richard Nixon and Comrade Nicolae Ceausescu",
December 4, 1973, Wilson Center Digital Archive, Romanian National Archives, CC of
RCP-Foreign Relations, folder 283/1973, pp. 20-35. Obtained by Iulian Toader.
<https://wilson-center-digital-archive.dvincitest.com/document/134600>

Original Language:

Romanian

Contents:

Original Scan

STRICT SECRET

Exemplar unic

NOTA DE CONVORBIRE

La 4 decembrie 1973, orele 11,20 - 12,40, la Casa Albă, a avut loc prima parte a convorbirilor oficiale între tovarășul Nicolae Ceaușescu, președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România, și Richard Nixon, președintele Statelor Unite ale Americii.

La întrevedere au participat George Macovescu, ministrul afacerilor externe al R.S.România, și dr.Henry Kissinger, secretarul de stat al S.U.A. A fost prezent, de asemenea, Harry Barnes, ambasadorul desemnat al S.U.A. la București, în calitate de interpret.

Richard Nixon:

Sînt foarte fericit că vă pot saluta din nou aici pentru a continua dialogul început cu mai mulți ani în urmă. Intre timp, în lume s-au întîmplat multe lucruri.

Tov.Nicolae Ceaușescu:

Vă mulțumesc. Doresc, de la început, să vă adresez salutul meu, al poporului român. Sînt bucuros

- 2 -

că mă aflu din nou în Statele Unite, că am prilejul să vă întâlnesc.

Richard Nixon:

Cred acum, văzînd lucrurile istoric, că țările noastre au reușit să joace un rol constructiv în afacerile mondiale, în cadrul schimbărilor care au avut loc în lume.

Tov.Nicolae Ceaușescu:

Intr-adevăr, de la vizita dumneavoastră în România, în 1967, și, mai ales, după întîlnirile noastre din 1969 și 1970 țările noastre au conlucrat bine. Aici trebuie să remarc contribuția directă adusă de dumneavoastră, inclusiv în ceea ce privește soluționarea unor probleme ale vieții internaționale.

Richard Nixon:

Este remarcabil cîte s-au întîmplat de la începutul dialogului nostru, cîte schimbări s-au petrecut în lume, nu numai în relațiile dintre România și Statele Unite, ci, în general, pe plan internațional. Ambele noastre țări au adoptat în aceste condiții filozofia - singura valabilă - a păcii și conviețuirii între națiuni, fie că sînt mari puteri sau mici puteri.

./.

- 3 -

Henry Kissinger:

Domnul președinte a ajutat mult la stabilirea primelor contacte, încă în faza de început.

Tov.Nicolae Ceaușescu:

Au avut loc, într-adevăr, schimbări mari în lume. Am menționat că în această direcție Statele Unite și domnul președinte au depus o activitate susținută.

În lume sînt acum multe probleme noi. Schimbările, de fapt, abia au început și sînt în curs de accentuare. După cum știți, aceste schimbări ridică și multe semne de întrebare. Sînt unii care s-au obișnuit cu vechile stări de lucruri, iar alții nu reușesc să înțeleagă sensul schimbărilor în curs de desfășurare. Vreau să vă spun, cinstit și deschis - așa cum știți că îmi este obiceiul - că unele semne de întrebare sînt într-o anumită măsură îndreptățite.

Toată lumea - sau aproape toată lumea - a salutat vizita pe care ați făcut-o în China, cursul spre normalizarea relațiilor cu China. România a fost printre cei care au salutat acest curs. De asemenea, mulți au salutat vizita pe care ați făcut-o în Uniunea Sovietică, seria de înțelegeri și acorduri încheiate cu acest prilej, cît și cu

./.

- 4 -

prilejul vizitei secretarului general al P.C.U.S. în Statele Unite. De asemenea, România a fost printre cei care au salutat acest curs, înțelegerile realizate. Întrebarea pe care și-o pun unii este dacă acest curs de dezvoltare a relațiilor Statelor Unite cu China și cu Uniunea Sovietică nu va fi cumva în detrimentul altor state. Trebuie să spun că asemenea întrebări sînt greu de îndepărtat. Desigur, toată lumea știe că Statele Unite reprezintă o țară mare, Uniunea Sovietică și China la fel, că ele au un rol important în viața internațională. Este neîndoielnic faptul că înțelegerea dintre ele are o influență puternică asupra dezvoltării relațiilor internaționale. Recunoscînd aceasta, au, totuși, dreptate aceia care spun că, oricum, nu trebuie pierdut din vedere că în lume există un număr destul de mare de state care reprezintă o forță puternică și, în orice caz, în dezvoltare, că în așezarea relațiilor pe baze noi nu trebuie ignorate celelalte țări. Vă spun cinstit că și România este printre țările care gîndesc astfel.

Acest curs nou, care abia a început, dar care se afirmă puternic în viața internațională poate fi consolidat și dezvoltat în măsura în care sînt respectate drepturile celorlalte națiuni, în măsura în care înțelegerile care se realizează nu afectează

./.

- 5 -

interesele altor state. Noi sperăm că evoluția colaborării dintre Statele Unite, Uniunea Sovietică și China va fi în această direcție și va contribui la înfăptuirea unei politici noi pe plan internațional.

Nu vă ascund că această preocupare am exprimat-o și prietenilor noștri sovietici și chinezi. De fapt, ea face obiectul tuturor întâlnirilor pe care le avem cu diferiți oameni politici, cu șefi de state.

Acestea sînt cîteva gînduri generale înainte de a aborda unele probleme mai actuale.

Richard Nixon:

Trebuie să recunosc că vizita în Republica Populară Chineză, deși, în general, s-a bucurat de aprobare, nu a fost prea bine apreciată în unele cercuri. Sigur, nu s-au făcut declarații oficiale de dezaprobare, dar sînt unii conducători cu vederi mai limitate - nu vreau să mă refer concret la cineva anume - care consideră că tot ce contează este să aibă relații bune numai între țara lor și Statele Unite, de exemplu, chiar dacă aceasta se face pe seama relațiilor - inexistente sau rele - cu alte țări. Sensul deschiderii noastre spre China este contrar acestei filozofii.

./.

- 6 -

Avem dificultăți și de cealaltă parte: înțelegerile noastre cu liderii sovietici nu s-au bucurat de o aprobare chiar universală, mai ales în ceea ce privește reacția unor prieteni ai noștri din țările nesocialiste ale Europei. Înainte de a veni la Casa Albă am călătorit mult prin Europa, am avut multe întâlniri și toți conducătorii vest-europeni îmi spuneau că Statele Unite trebuie să tindă spre destindere cu Uniunea Sovietică. Mi se spunea atunci că tensiunea dintre Statele Unite și Uniunea Sovietică reprezintă cauza principală a pericolelor care pîndesc pacea omenirii. Acum, cînd Statele Unite dezvoltă relații noi cu Uniunea Sovietică, constatăm că aceiași lideri europeni ridică obiecțiuni împotriva destinderii, spunînd că se crează un condominiu al celor două superputeri pe seama celorlalte state. Totuși, nu se poate să fie și așa și așa.

Henry Kissinger:

Aceste lucruri le auzim și din partea unor țări socialiste.

Tov.Nicolae Ceaușescu:

Adică nu se poate și destindere și condominiu?

./.

- 7 -

Richard Nixon:

Cred că înseamnă că se poate avea destindere fără condominiu. Aceasta este cea mai bună situație.

Este o politică micapă, pe termen foarte scurt, cea care mizează pe o confruntare permanentă între Statele Unite și Uniunea Sovietică sau între Uniunea Sovietică și Republica Populară Chineză.

Cred că este important de subliniat că în comunicatul dat după vizita mea în China, ca și după vizita recentă a dr. Kissinger, precum și în Acordul privind preîntâmpinarea unui război nuclear, semnat la Washington cu domnul Brejnev, se acordă o foarte mare atenție includerii unor formulări concrete cu privire la respectarea și protejarea intereselor tuturor națiunilor, mari sau mici, care să nu fie puse în pericol de aceste acorduri. Dificultatea este că toți par să fie suspicioși față de toți ceilalți.

Pot să vă asigur, domnule președinte, că în numeroasele discuții pe care le-am avut cu alți conducători, de fiecare dată când a fost vorba de România sau de vreo altă țară în situația României, eu am fost absolut ferm pentru independența și suveranitatea dumneavoastră, am fost ferm împotriva oricărei soluții care ar putea amenința independența și suveranitatea țării dumneavoastră.

./.

- 8 -

Înțelegem că există o problemă a dumneavoastră specială. Aveți vecini foarte puternici. Nu vreau să sugerez prin aceasta că ar avea planuri împotriva independenței dumneavoastră. Dar ceea ce este important, în ceea ce privește Statele Unite, este că nici o țară - mare sau mică - nu trebuie să se teamă că vom folosi puterea noastră sau diplomația bazată pe această putere în scopul de a domina alte țări sau de a atenta la independența lor. Aceasta este piatra crucială a politicii externe americane, așa cum am dezvoltat-o în cadrul actualei administrații. Aceasta se referă la Republica Populară Chineză și se referă, desigur, la România, la alte națiuni din Europa, la Orientul Mijlociu, la întreaga lume.

În lumea de azi Uniunea Sovietică și Statele Unite dispun de o superioritate militară enormă, sînt superputeri care pot să se distrugă reciproc și pot, de asemenea, să distrugă orice altă putere din lume. Pericolul poate fi ca, din considerente mioape, cele două superputeri să facă aranjamente pentru a avea relații bune între ele, să considere că aceste relații au o valoare predominantă și să le dezvolte chiar pe seama relațiilor cu alte națiuni, care nu intră în categoria superputerilor. Această filozofie noi o respingem.

./.

- 9 -

Doresc să vă spun foarte sincer: am relații bune cu domnul Brejnev și sper că vor fi și mai bune. Nici el și nici eu nu ne facem iluzii în legătură cu faptul real că interesele Statelor Unite și ale Uniunii Sovietice se confruntă în multe părți ale lumii: în Europa, în ceea ce privește atitudinea față de Republica Populară Chineză, în Orientul Mijlociu. Ceea ce trebuie să facem este ca aceste confruntări să nu ducă la o explozie. De aceea dialogul continuu între Statele Unite și Uniunea Sovietică este așa de important.

Deci, politica noastră este foarte delicată; trebuie să mergem ca omul pe sîrmă și să fim foarte atenți pentru a nu cădea nici într-o parte, nici în cealaltă. Există, însă, o bază principială care rămîne neschimbată: nu vom face nici un aranjament, cu nici una din puterile majore, care să pună în pericol sau să încalce independența și drepturile suverane ale altor țări. Aceasta este baza politicii externe a Administrației mele.

Nu aș putea spune - tocmai pentru că sîntem vechi prieteni și am vorbit întotdeauna deschis - că Statele Unite sînt mai idealiste decît alte țări și că facem toate acestea numai pentru că sîntem buni la inimă, deși am fi bucuroși ca prietenii

./.

- 10 -

noștri să creadă că ținem și noi la anumite idealuri. Adevărul este că, în condițiile lumii de azi, dacă aventurismului i se permite să se manifeste nestingherit, se poate ușor ajunge la un conflict mondial. Cred că interesele tuturor națiunilor sînt, în primul rînd, bine servite printr-o politică de menținere a păcii. În al doilea rînd, cred că trebuie să fim fermi față de orice politică aventuristă care poate duce la izbucnirea unui război; iar în condițiile actuale un război, odată început, are mari șanse de a se răspîndi. În acest sens acționăm peste tot unde putem avea vreo influență.

Aș adăuga că simplul fapt că am mers în China, în Rusia și în România nu înseamnă că lumea este acum mai sigură decît înainte. Aceasta nu înseamnă că nu vor exista divergențe, că interesele marilor puteri nu vor fi, în continuare, diferite. Ceea ce sperăm să realizăm este, cel puțin, începutul construcției unei structuri în care aceste divergențe să poată fi reglementate în mod pașnic. Aceasta este o abordare practică. Nu trebuie să ne închipuim că numai datorită faptului că ne întîlnim, că dăm mîna, că ciocnim un pahar divergențele încetează să mai existe. Asemenea divergențe pot exista nu numai între

./.

- 11 -

O țară mare și o altă țară mare, după cum relații de prietenie pot exista nu numai între ele. Statele Unite doresc - ca și România - să aibă relații constructive, bune, cu toate națiunile și să promoveze reglementarea tuturor disputelor pe cale pașnică.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Am ascultat cu multă atenție și satisfacție cele spuse de domnul președinte. Aș dori să adaug câteva considerente. De la început, România s-a pronunțat și se pronunță pentru relații bune între Uniunea Sovietică și Statele Unite, între Statele Unite și China, între China și Uniunea Sovietică, în general, între toate țările. Înțelegem, fără îndoială, răspunderile pe care le au aceste țări, ca țări mari, care dispun de o uriașă putere militară, în viața internațională. Înțelegem că trebuie acționat pentru a nu se ajunge la o confruntare armată care ar avea repercusiuni asupra întregii civilizații.

După cum știți, încă din 1967 am spus că ar fi, totuși, greșit, să se creadă că problemele politicii mondiale pot fi soluționate numai de țările mari sau că acestea vor deține veșnic supremația economică și militară. Lumea se schimbă

./.

- 12 -

și se va schimba tot mai mult. Accesul la armele moderne și la alte mijloace de distrugere îl au, practic, toate țările și, pînă la urmă, pe oameni nu îi interesează dacă sînt distruși de cinci ori sau o singură dată. Se știe bine că sînt și alte țări care pot produce, sau se pregătesc să producă, arma nucleară. Există și armele chimice. Este adevărat că evitarea unor aventuri în viața internațională este o necesitate imperioasă pentru însăși salvarea civilizației noastre. Țările mari au un cuvînt greu de spus, iar înțelegerea dintre ele poate influența puternic situația internațională. Dar, totodată, nesocotirea intereselor altor țări, a independenței lor poate duce la situații de tensiune, nu de aceeași anvergură ca între țările mari, însă cu riscuri nu mai mici pentru pacea mondială. Cred că este greu de presupus ca Statele Unite și Uniunea Sovietică să poată juca un rol efectiv în menținerea păcii, impunînd altora un anumit fel de a înțelege lucrurile. Există, deci, un anumit pericol și în această privință. Se poate calcula contînd pe acceptarea unei soluții într-un anumit sens, însă lucrurile pot lua o altă întorsătură, cu consecințe destul de grave.

Am avut o convorbire cu un șef de stat cu care și dumneavoastră aveți bune relații. Mi-a spus că,

./.

- 13 -

pînă la urmă, va face totul pentru a apăra independența țării, cu orice risc, chiar cu riscul de a pustii întreaga țară. Fără îndoială că acesta nu este un factor lipsit de însemnătate. Sînt multe țări care gîndesc astfel.

Eu rețin cu multă satisfacție declarația domnului președinte că Statele Unite nu doresc să urmeze o politică de natură să afecteze independența și suveranitatea altor state. Mulțumesc, de asemenea, pentru declarația domnului președinte că în nici o împrejurare nu a gîndit și nu a acționat într-un mod care ar putea periclita independența României.

Am reținut, fără îndoială, cu mare atenție și formulările cuprinse în declarațiile încheiate cu chinezii și sovieticii. Premierul Ciu En-lai mi-a atras atenție și m-a rugat să citesc foarte atent anumite pasaje din recenta declarație dată după vizita domnului Kissinger în China. Desigur, am făcut aceasta și mai înainte.

Henry Kissinger:

Asupra căror pasaje anume v-a atras atenția?

Tov.Nicolae Ceaușescu:

Printre altele, și asupra aceluia care spune că lumea este într-o transformare continuă. Desigur,

./.

- 14 -

și asupra aceluia în care se afirmă că cele două țări nu vor admite hegemonia în nici o parte a lumii.

Henry Kissinger:

Aceasta este o schimbare față de comunicatul de la Shanhai.

Tov. Nicolae Ceaușescu:

Este o schimbare care a fost remarcată.

Henry Kissinger:

Nu în presa noastră, ci de către oamenii care gîndesc.

Tovarășul Nicolae Ceaușescu:

Mai este timp și pentru presa dumneavoastră.

Există, în general, o preocupare bună, pe o bază largă, pentru a asigura cursul destinderii. Desigur, toată lumea înțelege rolul țărilor mari, al Uniunii Sovietice și Statelor Unite. Dar nu se poate să nu se vadă că și celelalte țări sînt foarte preocupate ca această colaborare - care este necesară să nu afecteze interesele lor.

Sigur, în Europa sînt anumite probleme, în Asia alte probleme, în Africa altele. Angajamentele Statelor Unite, Uniunii Sovietice sau Chinei trebuie, oricum, să țină seama de interesele din fiecare zonă.

./.

- 15 -

Este însă greu de afirmat că în lume s-a renunțat la anumite obiective. Cîteodată, desigur, în aparență lucrurile pot părea clare. Dar numai o activitate practică, concretă, asumarea unor angajamente ferme și aplicarea lor în viață pot contribui la îndepărtarea nedumeririlor sau neclarităților.

Richard Nixon:

Sînt de acord.

Tov.Nicolae Ceaușescu:

Ar mai fi o serie de probleme pe care nu le-am abordat - Europa, Orientul Mijlociu și altele. Astăzi m-aș referi pe scurt numai la două chestiuni de ordin practic.

În primul rînd, în legătură cu comunicatul sau declarația. Cred că semnarea de către noi a acestui document ar avea o anumită însemnătate tocmai în direcția celor spuse de domnul președinte privind afirmarea unor relații noi cu toate statele, indiferent de mărime sau de sistem social. Oricum, Statele Unite vor trebui să mai semneze asemenea documente și cu alte state. Dumneavoastră ați început cu România cînd ați venit pentru prima oară într-o țară socialistă, în vizită oficială, ca președinte. Ar fi a doua declarație pe care o

./.

- 16 -

semnați cu o țară socialistă, însă prima cu o țară mai mică.

Richard Nixon:

Aveți dreptate. Așa vom face; trebuie numai să vedem ora.

Tov.Nicolae Ceaușescu:

A doua chestiune este ceva mai mică. Ar fi vorba de participarea dumneavoastră la dineul sau recepția oferită de noi. Știți, lumea urmărește, totuși, cu atenție. Noi ne-am gândit chiar să renunțăm în cazul în care nu participați.

Henry Kissinger:

Știți..

Richard Nixon:

Va trebui să mă sfătuiesc cu dr.Kissinger și să vă dau de știre. Eu am mâine un dineu politic pe care îl ofer și nu îl pot anula.

De fapt, dacă mă gândesc, am putea veni la o recepție, dacă o puteți aranja mai devreme, pe la șase, șase și jumătate.

Tov.Nicolae Ceaușescu:

Bine.